

POLO-Cro28

Opservatorij politika u Hrvatskoj
Jean Monnet potpora institucijama
2015. - 2018.

POLO Analitički osvrt

Sedmi izvještaj o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji: Prema smanjivanju razlika u regionalnoj razvijenosti?

Jakša Puljiz i Hrvoje Butković ¹

IRMO, Zagreb, prosinac 2017.

Uvod

Cilj ovog osvrta je analiza glavnih zaključaka Sedmog izvještaja o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji, kojega je Europska komisija objavila 9. listopada 2017. pod naslovom „Moja regija, moja Europa, naša budućnost“. Osvrt je usmjeren na područja socijalne i gospodarske kohezije, koja su ujedno među najvažnijim poglavljima ovog dokumenta. Razmatraju se pitanja kao što su: stope gospodarskog rasta, zaposlenost, promjene u strukturi gospodarstva, kretanje stanovništva, ulaganja u istraživanja i razvoj, ulaganja u prometnu infrastrukturu, kvaliteta javne uprave, obrazovanje i usavršavanje, rizik od siromaštva, regionalni indeks socijalnog napretka itd. Ovakav se izvještaj redovito objavljuje svake tri godine kako bi se procijenilo u kojoj su se mjeri regije EU-a približile ili udaljile jedne od drugih i od prosjeka EU-a. U tom smislu zaključci spomenutih izvještaja služe kao temelj za oblikovanje kohezijske politike u budućnosti.

---

¹ Dr. sc. Jakša Puljiz predstojnik je Odjela za europske integracije Instituta za razvoj i međunarodne odnose (IRMO), dr. sc. Hrvoje Butković znanstveni je suradnik Odjela za europske integracije IRMO-a.

Uz opće trendove koji su prisutni na razini svih regija EU-a, u osvrtu se naglasak daje na promjene koje se događaju u novim zemljama članicama te se ti trendovi uspoređuju sa stanjem u Hrvatskoj.²

Trendovi razvoja gospodarske kohezije EU regija

Vezano uz područje gospodarske kohezije Komisija konstatira kako su se regionalne razlike nakon razdoblja njihovog povećavanja između 2008. i 2013. ponovno počele smanjivati u 2014. i 2015. uslijed bržeg rasta zaposlenosti i BDP-a u slabije razvijenim regijama. Ipak, neke od slabije razvijenih regija još uvijek nisu dostigle predkrizne razine zaposlenosti i BDP-a po stanovniku. Projekcije EK-a govore da će regije slabije razvijenih zemalja članica i u 2017. i 2018. godini nastaviti ostvarivati najveće stope rasta, dok će regije u najrazvijenijim zemljama članicama ostvarivati najmanje stope rasta. To znači da će se proces smanjivanja regionalnih razlika nastaviti.

Kada se razvoj regija gleda u nešto duljoj vremenskoj perspektivi, podaci pokazuju da je u razdoblju 2000.-2015. primjetna izrazito velika razlika u ostvarenim rezultatima pojedinih regija. Regije koje su uspjele najviše poboljšati svoj relativni položaj u odnosu na prosjek EU-a (neke čak za više od 15%) nalaze se ponajviše u baltičkim zemljama, Rumunjskoj, Slovačkoj, Poljskoj i Irskoj. Jedan od najuspješnijih primjera je regija koja obuhvaća Bukurešt i okolicu koja je zabilježila porast BDP-a po stanovniku u odnosu na prosjek EU-a s 56% na 136%. S druge strane, pogoršanje relativnog položaja u odnosu na prosjek EU-a bilježi veliki broj regija u gotovo svim zapadnoeuropskim zemljama te u Skandinaviji, s izuzetkom Irske i najvećeg dijela Njemačke. U Italiji, Grčkoj te središnjoj i istočnoj Francuskoj brojne regije bilježe relativan pad BDP-a po stanovniku u odnosu na prosjek EU-a za više od 15%. Hrvatske dvije NUTS-2 regije u promatranom razdoblju bilježe poboljšanje vrijednosti BDP-a po stanovniku u odnosu na EU prosjek. Jadranska Hrvatska tako bilježi porast s 46% u 2000. na 55% prosjeka EU-a u 2015., dok Kontinentalna Hrvatska bilježi porast s 48% na 59%. Međutim, valja naglasiti kako obje regije u razdoblju krize, od 2008. do 2015. godine bilježe pad u odnosu na EU prosjek: Jadranska Hrvatska s 62% na 55%, a Kontinentalna Hrvatska s 64% na 59%. Time se potvrđuje da se hrvatske regije nalaze u skupini onih koji još nisu uspjele dostići stupanj razvijenosti od prije početka ekonomske krize.

Zanimljivo je kako slabije razvijene europske regije tijekom posljednjih 20-ak godina bilježe pad zaposlenosti u industriji uz istovremeni porast udjela industrije u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti, što pokazuje da su te regije uspjele ostvariti vrlo jaki porast produktivnosti koji je osigurao porast udjela u BDV-u. Općenito, rast produktivnosti je bio znatno veći u slabije razvijenim regijama uključujući i

---

² Svi podaci koji se navode preuzeti su iz Sedmog izvještaja o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji.

razdoblje nakon izbijanja ekonomske krize, što je ujedno bio i temeljni pokretač smanjenja regionalnih razlika na razini cijelog EU-a. Izvještaj također navodi da su regije koje su u svojoj strukturi imale manji porast zastupljenosti sektora nerazmjernih dobara poput javne uprave, graditeljstva, nekretnina, zdravstva, itd. tijekom krize izgubile manje radnih mjesta. To se objašnjava većom sposobnosti prilagođavanja novonastalim okolnostima regija s većim udjelom sektora razmjernih dobara, koje su stoga izloženije međunarodnoj konkurenciji.

Europske su regije zabilježile značajne promjene u sektorskoj strukturi gospodarstva u posljednjih dvadesetak godina, a koje obilježava kontinuirani pad udjela industrije i poljoprivrede u ukupnoj zaposlenosti i BDV-u. Međutim, pri tome postoje značajne razlike između regija ovisno o stupnju razvijenosti. Dok iznadprosječno razvijene regije bilježe kontinuirani pad udjela industrije prema udjelu u BDV-u i u ukupnoj zaposlenosti, slabije razvijene regije bilježe porast udjela industrije u BDV-u usprkos smanjenju udjela u zaposlenosti. Takav odnos je posljedica vrlo snažnog rasta produktivnosti u industriji slabije razvijenih zemlja članica u promatranom razdoblju. Tome su znatno pridonijele značajne investicije koje su slabije razvijene zemlje članice osigurale zahvaljujući njihovoj atraktivnosti u pogledu troškova rada, rastuće produktivnosti i zemljopisne dostupnosti. To je u konačnici dovelo da četiri puta većeg rasta BDV-a u industriji kod slabije razvijenih u odnosu na najrazvijenije zemlje članice.

Izvještaj ukazuje kako je ekonomska kriza različito djelovala na ruralne regije u odnosu na druge regije kod starijih zemalja članica u smislu da su ruralne regije zabilježile manje smanjenje BDP-a po stanovniku nakon izbijanja krize u odnosu na urbane regije, odnosno pokazale su se otpornijima na krizu. Ovakav odnos se objašnjava različitom sektorskom strukturom regija budući da kod urbanih regija građevinarstvo i industrija imaju puno veći značaj, a radi se o sektorima koji su bili najteže pogođeni ekonomskom krizom. S druge strane, kod novih zemalja članica sve vrste regija, urbane, prijelazne i ruralne bilježe vrlo slične razine gospodarskog rasta nakon izbijanja krize (puno niže nego prije krize, ali ipak pozitivne). To se temelji na porastu produktivnosti kao posljedici veće razine korištenja naprednih tehnologija u proizvodnom procesu te na drugim faktorima koji utječu na produktivnost.

Jedan od ključnih faktora koji utječe na razinu produktivnosti jesu ulaganja u istraživanje i razvoj (I&R). Prema podacima iz izvješća svega 30 europskih regija (od 276) ostvarilo je razinu ulaganja u I&R veću od 3% BDP-a, što je označeno kao jedan od pet ključnih ciljeva strategije Europa 2020 pri čemu se svih 30 regija nalazi među starim zemljama članicama. S druge strane, kod slabije razvijenih regija taj udjel prosječno iznosio 0,9% BDP-a. Za usporedbu regija Kontinentalna Hrvatska je u 2014. ostvarila udjel ulaganja u I&R od 0,99%, a Jadranska Hrvatska svega 0,37% BDP-a. Rangiranje europskih regija prema Ljestvici regionalne inovativnosti daje vrlo slične rezultate. Usporedba rezultata rangiranja regija u razdoblju 2011.-2017. pokazuje kako je većina regija označenih kao „vodeći inovatori“ poboljšala svoju poziciju na ljestvici. S druge strane, većina regija

označenih kao „skromni inovatori“ pogoršala je svoj položaj što ukazuje da dodatno širenje razlika u razini inovativnosti između europskih regija. U tom pogledu instrumenti kohezijske politike, a posebice koncept formuliranja i provedbe strategije pametne specijalizacije trebao bi pomoći slabije razvijenim regijama u stvaranju jačih kapaciteta za poticanje inovativnosti.³ Podaci o regionalnoj distribuciji sredstava za istraživanje i inovacije u okviru EU programa FP7 vode do sličnog zaključka o neravnomjernom odnosu u korist visoko razvijenih regija. Zanimljivo je primijetiti kako dobri rezultati pojedinih urbanih regija u pogledu razine iskorištenosti sredstava iz FP7 poput Atene ili Madrida ne koreliraju s razinom inovativnosti tih regija prema pokazateljima ljestvice regionalne inovativnosti.

Kad je riječ o ulaganjima u prometnu infrastrukturu izvještaj navodi kako se radi o široko rasprostranjenim načinima poticanja gospodarskog razvoja, ali čiji je stvarni utjecaj na gospodarstvo kompleksan i teško predvidiv. Između ostalog se navodi kako je zabilježeno više slučajeva gdje je procjena potražnje prije gradnje bila preoptimistična, što je negativno utjecalo na razinu iskorištenosti infrastrukture. Izvještaj ukazuje na značajne razlike u prometnoj dostupnosti između centralnih i perifernih regije, posebno onih u novim zemljama članicama. To se odnosi kako na cestovni tako i na željeznički prijevoz. Čak i neke zemlje s prilično gustom željezničkom mrežom poput Češke i Mađarske zbog manjeg broja polazaka i niskih brzina ne uspijevaju postaviti željeznički prijevoz kao kvalitetnu alternativnu cestovnom prijevozu. Do 2050. godine planira se izgraditi mreža transeuropskog željezničkog sustava velikih brzina temeljem koje se želi ostvariti najmanje 50% svih putničkih prijevoza na srednjim udaljenostima. Značajnu ulogu u tome će imati i sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova kao i sredstva iz tzv. Instrumenta za povezivanje Europe.

Ulaganja u širokopojasnu infrastrukturu smatraju se jednim od ključnih preduvjeta za poticanje konkurentnosti regija. U 2016. u EU 76% kućanstava je imalo pristup optičkim mrežama velikih brzina. Ipak, pojedina ruralna područja, kao npr. u Grčkoj, bilježe vrlo nisku razinu pristupa mrežama nove generacije s brzinama većim od 30 Mbit/s. Većina hrvatskih županija se nalazi na začelju NUTS 3 regija u EU prema razini pristupa mrežama velikih brzina.

Izvještaj poklanja značajnu pažnju pitanju kvalitete javnog upravljanja odnosno vladavine, pri čemu se naglašava kako niska kvaliteta vladavine ograničava gospodarski razvoj i smanjuje učinak korištenja EU fondova. Hrvatska se prema ocjeni učinkovitosti vladavine nalazi među posljednjih šest, a prema percepcije korupcije među posljednjih pet zemalja članica, pri čemu dodatno zabrinjava pogoršanje percepcije korupcije u razdoblju 2012.-2016. EK izrijekom navodi kako je u okolnostima niskih institucionalnih kapaciteta i raširene korupcije provedba

---

³ Vidi: European Commission (2014) National/regional innovation strategies for smart specialisation (RIS3), Cohesion policy 2014–2020. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf

ekonomskih i drugih reformi prilično otežana i usporena što se opet negativno odražava na potencijalni rast. U Izvješću se također analizira usklađenost kohezijske politike s gospodarskim upravljanjem odnosno Europskim semestrom. Komisija ocjenjuje da su Sporazumi o partnerstvu kao ključni dokumenti za usmjeravanje sredstava iz ESI fondova na nacionalnoj razini vrlo dobro usklađeni sa specifičnim preporukama za zemlje članice u okviru Europskog semestra te da trenutno ne postoji potreba za bilo kakvom izmjenom regulative u tom dijelu. Međutim, istovremeno se naglašava kako i dalje postoji potreba da se osigura učinkovitiji sustav koji daje snažnije poticaje za provedbu konkretnih strukturnih reformi. Takvo što bi značilo bolju koordinaciju postojećih instrumenata Unije i veću uključenost same Europske komisije kod pojedinih zemalja.

Trendovi razvoja socijalne kohezije EU regija

Kohezijska politika slijedi načela Strategije Europa 2020 koja je postavila pet glavnih ciljeva koje bi EU trebao ispuniti do godine 2020., a odnose se na zapošljavanje, obrazovanje, siromaštvo, klimatske promjene i ranije spomenute inovacije. Portugal, Španjolska, južna Italija, Hrvatska, Grčka, Bugarska, Rumunjska i istočna Mađarska najviše su udaljene od ostvarivanja tih ciljeva. Osim toga, zabilježene su vrlo izražene varijacije unutar pojedinih zemalja. Općenito, gradovi su bliže ostvarivanju ciljeva nego manja mjesta i ruralna područja. Ipak, između 2010. kada su ciljevi postavljeni i 2015. gotovo sve regije EU-13 bilježe napredak u njihovom ostvarivanju.

U području socijalne kohezije izvještaj navodi da je u razdoblju 2005.-2015. čak 31% stanovništva EU-a živjelo u regiji koja je izgubila stanovništvo zbog migracije prema van. Međutim, postotci su puno viši za EU-13 (66%) u usporedbi sa EU-15 (22%).⁴ U 2015. države članice EU-a primile su 1,2 milijuna tražitelja azila, te još toliko u 2016. No, distribucija ove populacije unutar Unije vrlo je neravnomjerno raspoređena, zato jer je 2016. Njemačka primila više prvih zahtjeva za azil nego sve druge članice zajedno.

U 2016. stopa zaposlenosti na razini EU-a (71%) za dobnu skupinu 20-64 neznatno je prelazila pred kriznu razinu iz 2008. (70%). To znači da do 2020. Unija vjerojatno neće doseći zadani cilj od 75% zaposlenosti iz Strategiji Europa 2020. Unatoč poboljšanju, stopa zaposlenosti nije se oporavila u svim dijelovima EU-a. U Hrvatskoj se 2016. stopa zaposlenosti (61%) još uvijek nalazila ispod razine iz 2008. (65%), a druge zemlje kao što su Grčka, Španjolska i Italija nalaze se u sličnoj situaciji. Osim toga, stopa zaposlenosti znatno varira i s obzirom na tip regije. U slabije razvijenim regijama 2016. prosječna stopa zaposlenosti iznosila je 65%, u

---

⁴ EU-15 obuhvaća stare države članice EU-a koje su bile u članstvu prije velikog proširenja 2004. godine. EU-13 odnosi se na nove države članice koje ušle u članstvo nakon 2004.

tzv. prijelaznim regijama bila je 67,7%, dok je u jače razvijenim regijama iznosila 74,2%. Ipak, bez obzira na ove razlike uspoređujući sa prethodnim godinama može se zaključiti da su se regionalne razlike po pitanju zaposlenosti počele smanjivati. U području nezaposlenosti u nekim sjevernim dijelovima EU-a stope su niže nego li prije krize, no u južnim državama one su i za 10% više. U ovu drugu grupu ubraja se i Hrvatska gdje se nezaposlenost povećala sa 8,6% u 2008. na 13,4% u 2016. Stopa nezaposlenosti mladih (15-24) na razini EU-a 2016. iznosila je 18,7% i još uvijek je veća u odnosu na pred krizne razine od 15,9%, bez obzira na poboljšanja evidentirana posljednjih godina.

U području obrazovanja i usavršavanja svi podaci upućuju na zaključak da programi strukovnog obrazovanja i usavršavanja rezultiraju boljim mogućnostima zapošljavanja. U 2015. oni koju su nedavno završili više srednjoškolsko strukovno obrazovanje i usavršavanje imali su prosječnu stopu zaposlenosti od 73%. Nasuprot tome, za one koji su nedavno završili opće srednjoškolsko obrazovanje i nisu nastavili školovanje stopa zaposlenosti iznosila je 61%. U Hrvatskoj je stopa zaposlenosti osoba sa strukovnom diplomom više srednjoškolske razine 2015. iznosila 58,3%, no već 2016. popela se na 66,8%, odražavajući potrebu za kvalificiranom radnom snagom u post kriznom razdoblju.

Na razini EU-a u 2015. godini 23,7% stanovništva nalazilo se u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Taj postotak narastao je tijekom krize, no kasnije je pao na razinu iz 2008. Hrvatska u ovom području napreduje, no 2015. još uvijek je značajno zaostajala za prosjekom EU-a koji je iznosio 29,1%. Na razini EU-13 postotak stanovništva u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti znatno je veći u ruralnim područjima (34%) nego li u gradovima (20%), no u EU-15 obrazac je obrnut (24% u gradovima i 21% u ruralnim područjima). U skladu s promjenama u području nezaposlenosti postotak stanovništva u domaćinstvima s vrlo niskim intenzitetom rada u 2015. bio je viši nego u 2008. Međutim, taj postotak bio je viši u EU-15 nego li u EU-13. U urbanim područjima EU-15 18% stanovništva živjelo je u domaćinstvima s vrlo niskim intenzitetom rada. To se vjerojatno može objasniti visokim brojem samačkih domaćinstava, ali isto tako činjenicom da je postotak stanovništva koje nije rođeno na području EU-a u urbanim područjima EU-15 četiri puta veće nego što je u ruralnim. U 2015. na području EU-13 živjelo je 14% stanovništva u uvjetima teške materijalne oskudice, dok ih je u EU-15 bilo 6%. Ova razlika može se objasniti mnogo nižom razinom primanja u EU-13, iako je posljednjih godina i u ovom području primjetan trend konvergencije.

U 2016. stopa zaposlenosti za muškarce (20-64) na razini EU-a bila je 12% viša od stope zaposlenosti žena iste dobne skupine, što predstavlja napredak u odnosu na 2001. kada je taj jaz iznosio 18%. S druge strane, stope nezaposlenosti muškaraca i žena vrlo su slične što pokazuje da je tzv. jaz zaposlenosti primarno uzorkovan nesudjelovanjem žena u radnoj snazi. Prosječna regionalna skupština na razini EU-a 2017. imala je samo 29% žena zastupnica. To je svega 2% više u odnosu na 2007., što ukazuje na potrebu značajnih poboljšanja u ovom području.

Europska unija ima jednu od najviših stopa očekivanog životnog vijeka na svijetu koja je 2015. iznosila 80,6% godina. Međutim, razlike između država članica kao i između pojedinih regija dosta su izražene. Očekivani životni vijek je ispod 75 godina u mnogim područjima Bugarske i Rumunjske, istočnoj Mađarskoj kao i u Letoniji i Litvi. S druge pak strane, u brojnim područjima Francuske, Italije i Španjolske očekivani je životni vijek preko 83 godine. Očekivani životni vijek u Hrvatskoj iznosi 77,3 godine što zemlju pozicionira negdje između navedenih krajnosti.

Između 2004. i 2014. smrtnost na cestama EU-a smanjila se za 45%. Ipak, 2015. taj broj još uvijek je bio relativno visok sa 51 smrtnim slučajem na milijun stanovnika. Razlike između država i regija su znatne, a pokazatelji za Hrvatsku nažalost su među najgorima. Hrvatske su regije zajedno sa bugarskim, rumunjskim, grčkim, portugalskim kao i nekim drugim u 2015. zabilježile preko 99 smrtnih slučajeva na milijun stanovnika.

Regionalni indeks socijalnog napretka (engl. EU-SPI - EU Social Progress Index) namijenjen je pružanju dosljednih, provedivih i *policy* relevantnih socijalnih i okolišnih mjera na razini NUTS 2 regija. Indeks pokriva tri dimenzije socijalnog napretka: osnovne ljudske potrebe, temelje blagostanja i mogućnosti. Rezultati pokazuju da je socijalni napredak u EU najviši u skandinavskim i nizozemskim regijama, te da je najniži u rumunjskim i bugarskim regijama. Hrvatske regije bolje su pozicioniranje od bugarskih i rumunjskih, no nalaze se ispod većine drugih regija EU-a. Najveće razlike na razini EU-a odnose se na komponentu „mogućnosti“ u sklopu EU-SPI indeksa koja je vrlo nisko ocijenjena u brojnim regijama Grčke, Italije, Španjolske, Portugala te diljem EU-13.

Očekivani ekonomski i socijalni učinci kohezijske politike u razdoblju 2014.-2020.

U razdoblju 2014.-2020. kroz Kohezijsku politiku osigurano je 349,4 milijarde eura ulaganja, a zajedno s nacionalnim sufinanciranjem taj se iznos penje na oko 480 milijardi eura planiranih ulaganja. S tolikim iznosom sredstava na raspolaganju kohezijska politika glavna je investicijska politika na razini EU-a. U pojedinim zemljama članicama udio kohezijske politike prelazi 50% ukupnih javnih ulaganja, što dovoljno svjedoči o njenoj ekonomskoj, socijalnoj pa time i političkoj važnosti.

Međutim, napredak u iskorištenosti sredstava jako je spor te je do srpnja 2017. bilo iskorišteno svega 7% dostupnih sredstava na razini EU-a. Ipak, takva dinamika ne predstavlja iznenađenje i ona je uglavnom u skladu s dinamikom iz prethodnih financijskih perspektiva. Kad je riječ o očekivanim makroekonomskim učincima, rezultati makroekonomskih modela sugeriraju da se može očekivati 1% veći BDP na razini cijelog EU-a zbog ulaganja putem kohezijske politike. Naravno, na razini pojedinih zemalja članica taj se učinak značajno razlikuje. Tako se za Hrvatsku

očekuje najveći učinak povećanja od gotovo 4% BDP do kraja 2023. godine uslijed korištenja fondova kohezijske politike, dok se najmanji očekuje za Dansku, ispod 0,1% BDP-a. Također, Hrvatska bi uz Poljsku trebala ostvariti najveće koristi u dugom roku, odnosno do 2030. bi dodatni porast BDP-a trebao iznositi preko 4%. Dugoročni učinci ulaganja kohezijske politike ne razlikuju znatno između novih i starih zemalja članica što se objašnjava činjenicom da su ulaganja u stare zemlje članice premda manja volumenom više usredotočena u područje istraživanja i razvoja te obrazovanja. Ova područja u dugom roku donose veće društvene koristi pa je zbog toga razlika u učincima manja nego što bi se to očekivalo s obzirom na razliku u razini ulaganja.

Programima za razdoblje 2014.-2020. namjerava se osigurati potpora za 1,1 milijun malih i srednjih poduzeća, što bi izravno dovelo do stvaranja 420,000 novih radnih mjesta. Programima se namjerava pomoći više od 7,4 milijuna ljudi u pronalasku posla, a za još 2,2 milijuna ljudi namjerava se osigurati pomoć u roku od šest mjeseci nakon što završe obuku kroz projekt financiran putem Europskog socijalnog fonda. Za 8,9 milijuna ljudi se planira osigurati nova kvalifikacija. Za čak 6,2 milijuna mladih namjerava se osigurati neka vrsta potpore za lakše zapošljavanje. Pored navedenih, značajni pozitivni učinci se očekuju i u brojnim drugim područjima koje kohezijska politika pokriva kao što su promet, zaštita okoliša, energetika, kulturna baština, zdravstvena i obrazovna infrastruktura, itd.

Zaključak

Glavni je zaključak Sedmog izvještaja o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji da regije rastu ali ne istom brzinom, zato jer je u slabije razvijenim regijama zaposlenost još uvijek niska. Istovremeno javna su ulaganja također na niskoj razini naročito u zemljama i regijama koje su bile najviše pogođene krizom. Neke regije bilježe nagli porast stanovništva dok u drugima broj stanovnika opada, što je uzrokovano migracijskim valovima prema zapadnoj Europi bez presedana u novijoj povijesti kao i prirodnim smanjivanjem broja stanovnika EU-a. Inovacije na razini EU-a ostaju visoko koncentrirane u ograničenom broju sjeverozapadnih regija koje imaju dobru međuregionalnu povezanost, visoko kvalificiranu radnu snagu i privlačno poslovno okruženje.

Izvještaj zaključuje da je kohezijska politika najvažnija investicijska politika EU-a, koja je u razdoblju 2015.-2017. osigurala financiranje ekvivalentno iznosu od 8,5% državnog kapitalnog ulaganja. Na području EU-13 ovo se financiranje u istom razdoblju penje i do 41%, dok u Hrvatskoj, Portugalu i Litvi prelazi 70%. Izvještaj također naglašava važnost nekolicine mjera implementiranih od 2014. koje su bile usmjerene ka poboljšanju kvalitete investicija u sklopu kohezijske politike: *ex ante* uvjetovanost, pametna specijalizacija kao i jače fokusiranje na rezultate. Vežano uz ova poboljšanja tvrdi se da bi vezu kohezijske politike s ekonomskim upravljanjem i Europskim semestrom trebalo pojačati kako bi se osigurao sustav

koji je jednostavniji, transparentniji, te koji može osigurati značajne poticaje za reforme i konvergenciju. Hrvatska kao najmlađa članica EU-a prati opći trend ekonomskog oporavka i konvergencije. Međutim, činjenica da je u brojnim područjima grupirana sa zemljama koje imaju najlošije rezultate ukazuje na potrebu za energičnijom provedbom gospodarskih i socijalnih reformi.

Vezano uz buduće izgledе izvještaj zagovara mogućnosti koje su prethodno prezentirane u Dokumentu za razmatranje o budućnosti financiranja EU-a kao što su: izrada jedinstvenog pravilnika za Kohezijsku politiku i druga sredstva financiranja EU-a, revizija sustava alokacija dodavanjem kriterija povezanih s najvećim izazovima ispred EU-a, te povećanje nacionalnog sufinanciranja kohezijske politike.

Literatura

European Commission (2010) EUROPE 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Brussels, 3. March 2010. COM (2010) 2020.

<http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

European Commission (2011) Cohesion Policy 2014-2020 Investing in growth and jobs. COM (2011) 500 final

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation2014_leaflet_en.pdf

European Commission (2014) European Commission (2014a) National/regional innovation strategies for smart specialisation (RIS3), Cohesion policy 2014-2020.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf

European Commission (2017) Smart Specialisation Platform.

<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

European Commission (2017) Reflection paper on the future of EU finances. 28 June 2017. COM (2017) 358.

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-eu-finances_en.pdf

European Commission (2017) My region, my Europe, our future: Seventh report on economic, social and territorial cohesion.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion7/7cr.pdf

European Commission (2017) Regional Innovation Scoreboard.

https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_en

Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020. Zagreb, listopad (2014). http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2012/11/GLAVNI-DOKUMENT_Sporazum_o_partnerstvu_HR.pdf